

Список использованных источников

1. Иванникова Е.А. Синонимические отношения между фразеологическими единицами и словами // Очерки по синонимике современного русского литературного языка. – М., 1996.
2. Молотков А.И. Лексическое значение фразеологизма // Проблемы устойчивости и вариантности фразеологических единиц. – Тула, 1978.

РОЗРОБКА ПІДРУЧНИКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У МОРСЬКОМУ ВМЗ

Кудрявцева В.Ф.

Україна, Херсон, Херсонська державна морська академія

Підручники відіграють важливу роль для навчання англійської мови як базовий навчальний матеріал. Зусилля дослідників постійно зосереджуються на потенціалі й обмеженнях матеріалів для супроводження студентів у навчальному процесі та потребах і перевагах викладачів, які використовують підручники [2: 2]. Останнім часом актуальними постали питання дизайну і практичності, методичної обґрунтованості, інноваційної ролі підручників, автентичності матеріалів, комунікативної спрямованості підручників [3: 1].

Саме у зв'язку з необхідністю використання комунікативної методики для навчання студентів морських навчальних закладів навичкам говоріння і відсутності такого типу підручників для забезпечення повного курсу навчальної програми нами зроблена спроба розробки комплексу підручників для 1-4 курсів, які б відповідали навчальній програмі з англійської мови стосовно усіх її компонентів: комунікативним цілям, лексико-граматичному наповненню і професійному змісту. Враховано сучасні погляди на систему вправ для розвитку комунікативних умінь студентів. Широке застосування знайшли такі ефективні вправи для розвитку умінь спілкування, як *jigsawreading, matching, brainstorming, mindmaps, gapfilling, labeling* тощо

Кожен посібник розрахований на один навчальний семестр і складається з шістьох розділів, які мають уніфіковану методичну структуру: 1) *you'll be able to* (перелік комунікативних умінь, яких студенти мають досягти, 2) *starter*, 3) *reading*, 4) *listening*, 5) *vocabulary*, 6) *grammar*, 7) *speaking*, 8) *writing*, 9) запитання для самоперевірки, 10) тематичний словник англійською, російською та українською мовами. Кожен комплекс завдань має свою мету.

Завдяки презентації умінь на початку кожного розділу, а також питанням для самоперевірки в кінці розділу студенти залучаються до планування і оцінювання власних досягнень.

Друга частина – *starter* – передбачає добір завдань спрямованих на активізацію мовного і життєвого досвіду студентів з проблеми, яку вони повинні навчитись вирішувати засобами англійської мови.

Наступні частини – *reading, listening* – сприяють зануренню студентів у певні життєві і професійні обставини під час читання або аудіювання професійно орієнтованих текстів. Тексти для читання й аудіювання відібрані на основі їхньої змістовної цінності й мотивації. Розроблено систему вправ, які забезпечують опанування умінь виділяти в тексті незнайомі слова та комунікативними прийомами з'ясувати їх значення, не використовуючи переклад, і в кінцевому результаті виводять студентів на вільне говоріння. До тематичних текстів додані фрагменти з книги «*In Command*», автором якої є досвідчений капітан. За змістом вони відповідають тематиці розділу і сприяють обговоренню та висловленню курсантами власних суджень під час виконання представлених комунікативних завдань. У додатку подані автентичні морські історії (для 1-2 курсів) та автентичні звіти про надзвичайні ситуації (для 3-4 курсів).

У підручниках запроваджено вивчення морських конвенцій та кодексів: *STCW, SOLAS, LSA, MARPOL, ISPS*. На відміну від традиційного перекладного способу вивчення морських конвенцій як окремої теми, нами зроблена спроба вивчати морські конвенції на комунікативній основі у відповідності з навчальною темою розділів.

Для розвитку навичок аудіювання, які є важливими для спілкування на судні, в режимі «судно – судно», «судно – берег», підручники забезпечені численними аудіотекстами, а також відеофільмами на професійні теми.

П'ята та шоста частини – *vocabulary, grammar* – забезпечують вправлення студентів у використанні термінології та граматичних конструкцій, які необхідні для подолання мовних бар'єрів в аналогічних ситуаціях спілкування. Робота над лексикою займає значну частину вправ, які розроблені таким чином, щоб студенти вчилися використовувати її у словосполученнях та тематично спрямованих реченнях. Завдання на переклад практично відсутні, натомість широко використовуються дефініції, фотографії та малюнки для введення нових лексичних одиниць та їх активного опанування. Граматичним явищам даються зрозумілі практичні пояснення, представлені у формі звернення до читача, а зміст граматичних вправ узгоджено з навчальною тематикою.

Сьома та восьма частини – *speaking, writing* – є базою для розвитку умінь говоріння і письма. Навчання усного і писемного мовлення здійснюється за принципами комунікативної методики. Вправи на розвиток

говоріння мають умовно мовний і мовленнєвий характер, побудовані на реальному матеріалі професійної спрямованості. Для цього пропонується парна та групова робота, вільне спілкування, дискусії та різноманітні ігри. Специфічні завдання для навчання продуктивного письма представлені лише в розділах, тематика яких пов'язана з необхідністю продукувати певні письмові документи.

Для навчання англійської мови в морському ВНЗ виняткове місце має наочна база підручників. Тому тексти і вправи забезпечені фотографіями, малюнками, схемами, кольоровими додатками, що допомагає змодельовати фрагменти об'єктивної дійсності і створити навчальні ситуації, у яких розвивається мовна реакція студентів.

Такі підручники є ефективним ресурсом для самостійного навчання, презентації навчального матеріалу, різноманітних комунікативних завдань, довідником для студентів і значною опорою для викладачів.

Список використаних джерел

1. Рибіна Н. Структурна організація підручника з англійської мови, орієнтованого на адресата з середнім рівнем мовної компетенції.
// Електронний ресурс: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. David R. A. Litz. Textbook Evaluation and ELT Management.
// Електронний ресурс: www.asian-efl-journal.com
3. MahdiDahmardeh. CommunicativeTextbooks// Електронний ресурс: www.linguistik-online.de

ВИВЧЕННЯ ЕТИКЕТНИХ МОВНИХ ФОРМУЛ У КУРСІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ ВІДДІЛЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХНУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

Кудряшова М. В.

Україна, Харків, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Головна комунікативна мета навчання — практичне оволодіння українською мовою на тому рівні, що забезпечить мовленнєву діяльність студентів в актуальних для них сферах спілкування (в офіційних установах, у побуті, у колі друзів).

Культура усного мовлення студентів-філологів пов'язана з умінням вільно й точно володіти словом, відчувати його значення, граматично правильно будувати фразу, розрізняти стилі й тональності кожного

спілкування. Пам'ятаючи, що в усному мовленні користуються багатьма готовими формулами [1: 32], вважаємо за можливе знайомити студентів із традиційними українськими етикетними мовними формулами, характерними для трьох тональностей спілкування: високої, звичайної та фамільярної (дружньої).

Особливу функцію в комунікативному акті виконує вітання. Найпоширенішим загальноукраїнським висловом є *Добрий день!* Цей вислів стилістично нейтральний. У відповідь на нього залежно від ступеня близькості, віку тих, хто долучається до розмови, кажуть: *Добрий день!* (нейтральна тональність), *Доброго здоров'я! Дай, Боже, здоров'я!* (нейтральна, дружня тональність) чи просто *Салют! Вітаю! Скільки літ! Привіт! Хай! (Хаюшки! «привіт»), Чи живенькі-здоровенькі?* (дружня тональність).

Вивчаючи тексти «Різдво», «Великдень», знайомимо студентів зі спеціальними сакральними вітаннями: *Христос Рождається! (Христос ся рожда!) Славимо його! Слава Ісусу (Христу)! (Слава Ісу!) Слава навіки Богу Святому! Христос воскрес! Воістину воскрес!* та ін.

Для вираження осуду чи заперечення чого-небудь використовуються формули несхвалення. Несприйнятливості ставлення до подій, фактів чи певних осіб можна передати по-різному. Так, формою виявлення несхвалення можуть бути фрази нейтрального стилю: *Дякуємо, але... На жаль, це для нас неприйнятне... На превеликий жаль, так бути не може... Ми не згодні, Ні, на жаль ми не можемо...* Категоричнішими є фрази: *Як вам не соромно! Нічого подібного! Це несерйозно! Ні в якому (жодному) разі! Ні і ще раз ні!* У неконтрольованих ситуаціях трапляються фамільярні й вульгарні вислови: *Ова! Та ба! Але! Але ж бо! Але-але! Еге! Де ж пак! Якого чорта, (біса, дідька)! Якого хріна! Чорта (дідька) лисого! Чорта пухлого! Чорта з два!* Звичайно, це різка форма вислову незадоволення, що може викликати образу присутніх. Уживання таких висловів може погіршити стосунки з колегами, друзями. Акцентуємо увагу студентів на тому, що наведені фрази належать до необсценної лайки [2: 22].

Усталеними українськими прощальними фразами є *До побачення! Прощай (прощавай, прощавайте)! На все добре! До нових зустрічей! Дозвольте відкланятися!* (нейтральна тональність), *Будь здоров! Бувай! (Бувайте!), Усього найкращого! Кланяюсь! Щасливо! Ходи здорова!* (дружня тональність) та ін. Вибір їх залежить від часу, на який розлучаються, від тональності спілкування.

Розглянуті деякі усталені мовні формули, що вживаються для встановлення контакту між особами — формули вітання, під час підтримання контакту — формули несхвалення, під час припинення контакту — формули прощання — використовуються в найрізноманітніших